

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

30 בינואר 2017

1113

ג' בשבט התשע"ז

עמוד

הצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] (מס' 22), התשע"ז-2017. 812

**הצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] (מס' 22),
התשע"ז-2017**

- החלפת סעיף 6
1. בפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970¹ (להלן – הפקודה), במקום סעיף 6 יבוא:
- ”רכב שסעיף 2 6. (א) סעיף 2 לא יחול – לא חל עליו
- (1) לגבי רכב מנועי שהוא רכוש המדינה, ובלבד שהמדינה התירה את השימוש בו או שהשימוש בו הוא לצורכי המדינה;
- (2) לגבי רכב מנועי שמשמש בו שוטר או אדם אחר לפי הוראותיו, לצורכי המשטרה;
- (3) לגבי רכב מנועי שמשמש בו עובד שירות הביטחון הכללי או אדם אחר לפי הוראותיו, לצורכי שירות הביטחון הכללי;
- (4) לגבי רכב מנועי שמשמש בו עובד המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים או אדם אחר לפי הוראותיו, לצורכי המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים.
- (ב) שר האוצר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע, בצו, שימושים נוספים ברכב מנועי שהוראות סעיף 2 לא יחולו לגביהם, אם מצא כי אין הצדקה להחיל לגביהם את חובת קיומה של פוליסה בתיקוף.”

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 6 האמור פוטר מחובת ביטוח שימושים שונים ברכב מנועי לצורכי המדינה, בתנאים ובנסיבות מסוימים, מתוך הנחה שהמדינה היא בעלת אמצעים ומסוגלת לשאת בעצמה בעלות הפיזיו של ניווקים בתאונת דרכים, במקרה שקמה לה חבות שכזאת. בהתאם לכך קובע סעיף 6א לפקודה שמי שפטר מחובת ביטוח לפי סעיף 6, יהיה חייב לתת כל פיזיו שמבטח היה חייב לתת אילו היתה קיימת פוליסה בהתאם לנדרש בפקודה.

נוסחו הנוכחי של סעיף 6(1) לפקודה מאפשר פרשנויות שונות אשר חלקן עשויות להוביל לתוצאות שאינן מתיישבות עם תכלית הפקודה. במסגרת ע"א 214/81 מדינת ישראל נגד חנה פחימה (1986) (פ"ד לט(4) 821), ניתנה פרשנות לסעיף האמור שלפיה הפטור מחובת הביטוח חל על שימוש ברכב מנועי שהוא רכוש המדינה ובלבד שהשימוש ברכב המנועי נעשה בידי מי שהמדינה התירה לו להשתמש בו (בין אם מדובר בעובד המדינה ובין אם לא). מוצע לקבוע פרשנות משפטית זו בחקיקה. עוד מוצע לחדד שהפטור מחובת ביטוח כאמור יחול גם על רכב מנועי שהוא רכוש המדינה אף אם לא הותר השימוש בידי המדינה, ובלבד שהשימוש נעשה לצרכיה. זאת בשל ההנחה שלעתים ההיתר לא ניתן מסיבות טכניות או בשל תקלה בלבד, וכפי שגם נפסק בפסק הדין האמור, כשהנהג ברכב עושה כן לשירותה של המדינה, ניתן לראות בכך מעין תחליף רעיוני להיתר לנהוג ברכב עצמו.

לפי הוראות הפקודה, נוסף על הפטור מחובת ביטוח החל על המדינה, חל פטור גם על שימוש ברכב מנועי

כללי סעיף 2(א) לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן – הפקודה), קובע איסור כללי להשתמש, לגרום או להניח לאחר להשתמש ברכב מנועי בלא פוליסה תקפה. לצד איסור זה קבועה עבירה פלילית. בשים לב לסעיף 2 לפקודה, מוצע לתקן את הפקודה ולהבהיר במפורש שהפטור מחובת הביטוח, בהתאם לסעיף 6 לפקודה, חל על שימוש ברכב מנועי שהוא רכוש המדינה ובלבד שהשימוש ברכב המנועי נעשה בידי מי שהמדינה התירה לו להשתמש ברכב. עוד מוצע לקבוע שהפטור מחובת הביטוח כאמור יחול גם על רכב מנועי שהוא רכוש המדינה אף אם לא הותר השימוש בידי המדינה, ובלבד שהשימוש נעשה לצרכיה. בנוסף מוצע לבטל את החובה על קיומה של תעודת ביטוח מקורית אחת ולאפשר למבטחים להנפיק תעודת ביטוח באמצעים אלקטרוניים.

סעיף 1 סעיף 6 לפקודה בנוסחו הקיים קובע כדלקמן:

”רכב שסעיף 2 לא חל עליו

6. סעיף 2 לא יחול –

- (1) לגבי רכב מנועי שהוא רכוש המדינה, או על אדם שבשירות המדינה המשתמש, או גורם או מניח שאדם אחר ישתמש, ברכב מנועי כאמור לשירותה של המדינה בלבד;
- (2) לגבי רכב מנועי כשהוא נהוג לצורכי המשטרה בידי שוטר או לפי הוראותיו;
- (3) (נמחק).”

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 15, עמ' 320; ס"ח התשע"ו, עמ' 1261.

(1) בסעיף קטן (א), במקום "בטופס שנקבע" יבוא "בהתאם לטופס שנקבע" ובסופו יבוא "תעודת ביטוח כאמור בסעיף קטן זה ניתן להוציא באמצעים אלקטרוניים";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) המבטח ימציא למבוטח את תעודת הביטוח שהוציא כאמור בסעיף קטן (א); הרשות רשאית לתת הוראות לגבי אופן המצאת תעודות הביטוח למבוטחים";

(3) בסעיף קטן (ב), הרישה עד המילים "אחת, אך" – תימחק;

(4) סעיף קטן (ה) – בטל;

(5) בסופו יבוא:

"(ו) מבטח ישמור עותק של תעודת הביטוח שהוציא לפי סעיף קטן (א), בדרך אלקטרונית או בדרך אחת שאישרה הרשות, ורשאית הרשות לתת הוראות לעניין השמירה על תעודות ביטוח בידי מבטח."

ד ב ר י ה ס ב ר

מותנית בתשלום מראש של דמי הביטוח (הפרמיות) ובהחתמת תעודת הביטוח; לפי סעיף 15 לפוליסה התקנית מותנה ביטול הפוליסה בהחזרת תעודת הביטוח למבטח; עוד נקבע בסעיף כי ככל שתעודת הביטוח אבדה או הושחתה, ניתן לחתום על הצהרה מתאימה ובלבד שהרכב מצוי בחזקתו של המבטח.

הוראות אלה הקנו, כאמור, מעמד מיוחד לתעודת ביטוח מודפסת וחתומה, לעניין עמידה בחובת הביטוח של המשתמש ברכב מנועי. הוראות אלה הביאו לכך שקיים פער משמעותי בין הוראות החוק לגבי תעודות ביטוח לבין המצב הטכנולוגי הקיים היום. פער זה מעלה את הקשיים האלה:

- בכל שנה מודפסות על ידי מבטחים ומועברות למבוטחים, כ-3 מיליון תעודות ביטוח חובה חדשות;

- בכל מקרה של החלפת רכב, עדכון פרטי נהגים, ביטול פוליסה וכדומה, נדרש בעל הפוליסה לפנות למבטח ולבקש שתודפס לו תעודת ביטוח חדשה; בעבור שירות זה משלם המבוטח סכום של כ-30 שקלים חדשים;

- במקרה שבו תעודת ביטוח אבדה או הושחתה, נדרש המבוטח, כתנאי לקבלת תעודה חדשה, למסור למבטח הצהרה בכתב בדבר נסיבות האבדן, הגניבה או ההשחתה של התעודה, כל זאת בתנאי שהרכב עדיין נמצא בחזקתו;

- העדר יכולת לבטל ביטוח כשתעודת הביטוח אבדה או הושחתה והרכב אינו מצוי בבעלותו או בחזקתו של המבוטח; זאת מפני שלפי סעיף 13 לפקודה הכיסוי הביטוחי נמשך גם במקרה של העברת בעלות ברכב, ובכך חשוף המבטח לטענות של צד שלישי המבקש להסתמך על תעודה מודפסת ומשולמת;

- נוכח האיסור הפלילי לנהוג ברכב מנועי בלא ביטוח, הפגיעה בציבור הוא במצרך נחוץ ויום-יומי.

בשאר ענפי הביטוח בפרט ובתחום הפעולות הפיננסיות בכלל, קיימת אפשרות לבצע פעולות דומות בצורה דיגיטלית, מיידית, מאובטחת ושקופה. מכאן שהסדרה החוקית הקיימת בתחום ביטוח החובה אינה מתאימה לעת הזאת.

"כשהוא נהוג לצורכי המשטרה או בידי שוטר או לפי הוראותיו". נראה שמסיבות היסטוריות לא נכללו בפקודה גופי ביטחון נוספים, שגם להם צרכים ייחודיים המצדיקים את החלתו של אותו פטור. גופים אלה הם שירות הביטחון הכללי והמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים. לפיכך מוצע להחיל עליהם את הפטור מחובת הביטוח באותם תנאים שחלים לגבי המשטרה.

עוד מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע שימושים נוספים ברכב מנועי שהוראות סעיף 2 לפקודה לא יחולו לגביהם, אם מצא כי אין הצדקה להחיל לגביהם את חובת קיומה של פוליסה בת-תוקף.

סעיף 2 סעיף 9 לפקודה קובע כי מבטח שהוציא פוליסה לפי הפקודה, יוציא באותו זמן תעודת אישור (להלן – תעודת ביטוח), זאת כדי שיהיה ניתן לבקר ולוודא אם משתמש ברכב מנועי עומד בחובת הביטוח. הוראות חיקוקים שונים מקנות לתעודת הביטוח מעמד מיוחד, כמפורט להלן:

(1) בפקודה: לפי סעיף 9(ב) לפקודה לא יוציא מבטח לפוליסה אחת יותר מתעודת ביטוח אחת; לפי סעיף 9(ד) לפקודה מוטל קנס על מי שמפר את אחת מהוראות סעיף 9 לפקודה שעניינם תעודת ביטוח; לפי סעיף 27 לפקודה מותנה ביטול פוליסה קודם זמן סיומה בהחזרת תעודת הביטוח למבטח.

(2) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010: לפי סעיף 7 לתקנות האמורות שינוי פרטים בתעודת הביטוח מותנה בהחזרת תעודת הביטוח הישנה; לפי סעיף 8 לתקנות האמורות רשאי מבטח להוציא תעודת ביטוח במקרה שתעודת הביטוח אבדה או הושחתה, בתנאי שבעל הפוליסה יצהיר שתעודת הביטוח אבדה או הושחתה ובתנאי שהרכב בחזקתו; לפי סעיף 10 לתקנות האמורות מחויב המבטח לשלוח לבעל הפוליסה את תעודת הביטוח עד מועד תחילת הביטוח.

(3) התוספת הראשונה לתקנות האמורות (להלן – הפוליסה התקנית): לפי סעיף 1 לפוליסה התקנית, תחילת הביטוח

4. בסעיף 39 לפקודה, במקום "לבדיקה את" יבוא "לבדיקה, לרבות באמצעים אלקטרוניים, את".

5. (א) תחילתו של סעיף 1 לחוק זה בתום שלושה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.

(ב) תחילתם של סעיפים 2 עד 4 לחוק זה בתום תשעה חודשים מיום פרסומו של חוק זה, ואולם רשאי שר האוצר, בצו, לדחות את מועד התחילה האמור לתקופה שלא תעלה על 18 חודשים, אם נוכח כי נדרש פרק זמן נוסף להיערכות ליישום של חוק זה.

6. הוראות סעיפים 2 עד 4 לחוק זה יחולו לגבי פוליסות שתחילת תקופת הביטוח הנקובה בהן חלה במועד התחילה לפי סעיף 5(ב) לחוק זה או לאחרייו.

ד ב ר י ה ס ב ר

וכל מקום בפקודה זו שמדובר בהחזרת תעודת ביטוח, באבדנה או בהשחתתה, יתפרש כמדובר בכל התעודות שהוצאו כאמור ובהעתקיהן. מוצע לבטל את הסעיף בשל אי-ניחיותו נוכח ביטול האיסור על הפקה של יותר מתעודה אחת.

מוצע להוסיף את סעיף 9(ו) לפקודה ולפיו תוטל על מבטח החובה לשמור עותק של תעודות ביטוח שהוציא, בדרך אלקטרונית או בדרך אחרת שאישרה הרשות, והרשות תהיה רשאית לתת הוראות לעניין השמירה על תעודות ביטוח בידי מבטח. קביעת חובת השמירה נדרשת נוכח המעבר המוצע ממדיניות של הסתמכות על תעודה פיזית לתומה להסתמכות על מידע דיגיטלי.

סעיף 3 סעיף 27 לפקודה קובע כדלקמן:

"חובה להחזיר תעודה שבטלה

27. אם לאחר שהוצאה תעודת ביטוח לפי סעיף 9 בוטלה הפוליסה כאמור בסעיף 24, יחזיר בעל הפוליסה את תעודת הביטוח למבטח תוך שבעה ימים מיום היכנס הביטול לתקפו, ואם אבדה או נשחתה, ימסור תצהיר על כך; לא עשה כאמור – יאשם בעבירה."

מוצע לבטל את הסעיף האמור נוכח ביטול האיסור על הפקה של יותר מתעודה אחת כאמור לעיל.

סעיף 4 לפי סעיף 39 לפקודה קיימת חובה להציג תעודת ביטוח לשוטר. חובה זו נועדה לאפשר למשטרת ישראל לאכוף את חובת הביטוח. מוצע לפיכך לאפשר להציג לשוטר העתק מתעודת ביטוח, ויהיה ניתן לעשות כן גם באמצעי אלקטרוני (טלפון סלולרי, מחשב נייד וכדומה).

סעיפים 5 ו-6 המוצע תהיה בתום שלושה חודשים מיום פרסום התיקון המוצע, וזאת כדי לאפשר תקופת התארגנות והיערכות ליישום התיקון.

עוד מוצע לקבוע כי תחילתם של סעיפים 2 עד 4 לתיקון המוצע, שעניינם מעבר לתעודת ביטוח המונפקת באמצעים אלקטרוניים, כאמור לעיל, תהיה בתום תשעה חודשים מיום פרסומו של חוק זה, וכי שר האוצר יהיה רשאי, בצו, לדחות את מועד התחילה האמור לתקופה שלא תעלה על 18 חודשים, אם נוכח כי נדרש פרק זמן נוסף ליישום של החוק המוצע, הכרוך במעבר להנפקת תעודות ביטוח באמצעים אלקטרוניים, על כל הקשור בכך.

כמו כן מוצע לקבוע כי הוראות סעיפים 2 עד 4 לתיקון המוצע יחולו לגבי פוליסות שתחילת תקופת הביטוח הנקובה בהן חלה במועד התחילה של הסעיפים האמורים או לאחרייו.

עקב קשיים אלה ובשים לב לפתרונות הדיגיטליים הקיימים היום בשוק, מוצע לבטל את החובה על קיומה של תעודת ביטוח מקורית אחת ולאפשר למבטחים להנפיק תעודת ביטוח באמצעים אלקטרוניים. הפתרונות הטכנולוגיים הקיימים היום מאפשרים מתן אסמכתא ואימות עדכני ומריק בקשר לקיומו של ביטוח לפי דרישות הפקודה, כתחליף להדפסת תעודת ביטוח מוחשית ואחזקתה.

השלמת מהלך ביטול החובה בתעודת ביטוח מקורית אחת, תכלול תיקון של התקנות האמורות ושל הפוליסה התקנית, שיקורמו לאחר אישור התיקון המוצע. במסגרת תיקונים אלה תוטל, בין השאר, חובה על המבטחים לאפשר למבוטח שיחפוץ בכך לקבל, שלא בדרך אלקטרונית, העתק מודפס של תעודת הביטוח. יובהר כי המבטחים יחויבו לחתום בחתימה אלקטרונית מאושרת על תעודת הביטוח וזאת לאור הוראות חוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001.

עוד מוצע לתקן את סעיף 9(א) לפקודה, כך שמבטח שהוציא פוליסה לפי דרישות הפקודה יוציא תעודת אישור על כך בהתאם לנוסח שייקבע. מוצע להבהיר כי תעודת האישור יכול שתוצא באמצעים אלקטרוניים. בנוסף, מוצע להסמיך את הרשות, האמנה על שמירה על ענייני מבטחים, לתת הוראות בדבר אופן המצאת תעודות הביטוח למבטחים. יצוין שמבטח שייקש לקבל את תעודת הביטוח שלא בדרך אלקטרונית, חברת הביטוח תהיה חייבת לשלוח לו עותק נייר של תעודת הביטוח, חובה אשר תעוגן במקביל לחקיקת התיקון המוצע בהנחיה של הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון.

מוצע לתקן את סעיף 9(ב) לפקודה כך שיותר למבטח להוציא יותר מתעודת ביטוח אחת. האיסור הקיים כיום מבטא את המעמד המיוחד של תעודה שהוצאה, כמסמך מהותי לקיומו של ביטוח, ולפיכך עליו להיות יחידני. הפרקטיקה המתחייבת מהוראה זו היא שכל בקשה לשינוי תנאי הביטוח (לדוגמה במקרים של מכירה וקנייה של רכב או שינוי זהות הנוהגים), מותנית בהמצאה פיזית של התעודה למבטח. כאמור לעיל, פרקטיקה זו עורמת קשיים שאינם הכרחיים בעידן דיגיטלי ופעמים הביאה למבוי סתום כאשר בעל פוליסה טוען ששלח את התעודה למבטח והמבטח טוען כי זו לא הגיעה אליו, ומבחינתו הוא אחראי לנוק שיתרחש. מוצע לפיכך לתקן את הסעיף ולבטל את האיסור האמור.

לפי סעיף 9(ה) לפקודה ניתן להפיק תעודת ביטוח חדשה, מקום שהתעודה הקיימת אבדה או הושחתה. נוסחו הנוכחי של סעיף 9(ה) קובע כי "אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע הוצאת תעודת ביטוח במקום תעודה שנשחתה או שאבדה,